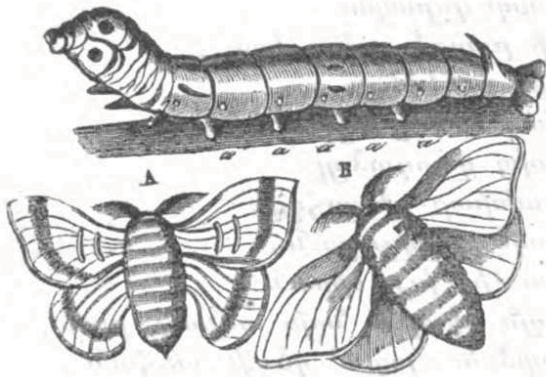

() ն, անդր ընդ բիւր հարեալ ընդ քար և ընդ կոհակ սարսուռներ
 Լըթիցէ և այս հառաչ գերեզմանիդ առննթեր,
 Հանապազոր ընդ ծովածին հրոսակս հարուլ բեկանել,
 Հանապազոր և յարուցեալ ըզնոյն նուագաց առնուլ թել:
 Լայսպէս դու կեաս, այսպէս լուծցին վրէժք մանկութեանս խաբանցուկ՝
 Ար յամենայն բարեացն այսգոյնս ինձ եթող ձայնս հառաչուկ:

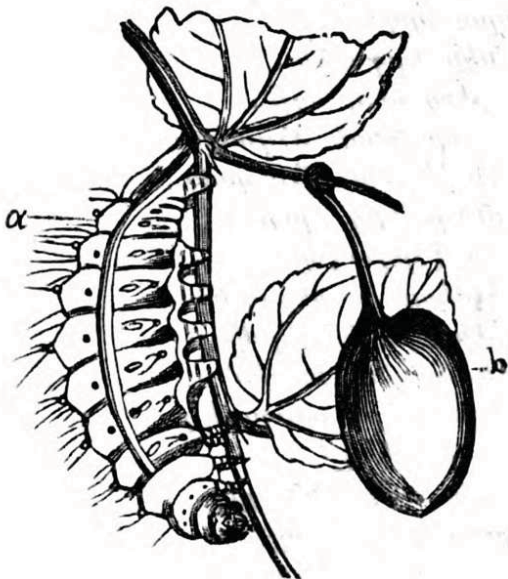
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Շէրաճ:

ՇԵՐԱՄ որդը թրթուրի ու թի-
 թեռնիկի տեսակներէն մէկն է՝ ամե-
 նուն ծանօթ: Ըհա աս պատկերին մէջ
 կը տեսնուի թրթուրին ու թիթեռնի-
 կին ձևը. թիթեռնիկներուն մէկը (այս-
 ինքն A) արու է, մէկալը (B) էգ:

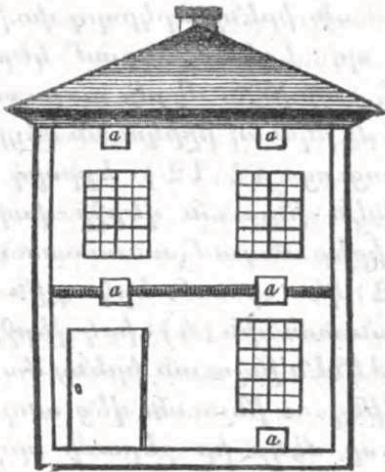

Ըայց հնգկաստան ուրիշ տեսակ մըն
 ալ կայ որ մեր շերամէն ալ ազնիւ մե-
 տաքս կուտայ՝ և ահա անոր թրթուրը,
 թիթեռնիկն ու բոժոժը:

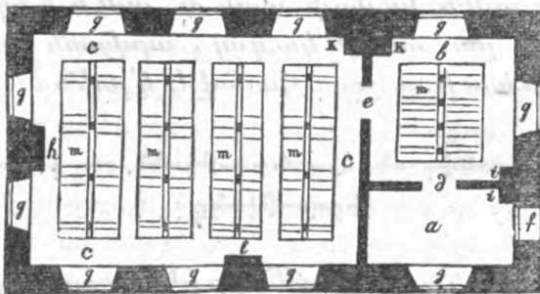
Հոս աս օգտակար միջատը դարմա-
 նելու խիստ հարկաւոր գիտելիքները
 միայն ամփոփենք՝ տեղնիտեղը տեղե-
 կութիւն առնել ուղղութիւնը խրկելով
 ան գեղեցիկ Մետաքսաբանութեան որ
 ազնիւ Յակոբ աղա Կռճիկեան ուսու-
 մնասեր և ազգասէր պարօնը հրատա-
 րակեց տպագրութեամբ Կոստանդնու-
 պօլիս 1846^{ին}:

Շէրամոյ:

ՇԵՐԱՄ ՆՈՅՆ պէտք է ըլլայ բարձր
 ու հովթրիուկ տեղ, գիւաւոր դիրքը
 դէպ ՚ի արեւելք կամ արեւմուտք, և
 դռնէն ներս պղտիկ գաւիթ մը, որ դրսի
 հովը շիտակ ներս չզարնէ՝ դուռը բա-
 ցուած ասեներ: Շէրամոյին դրսի
 տեսքը ասանկ կրնայ ըլլալ.

Ենթին մեծութիւնը շերամին չափով մեանը համեմատ պիտի ըլլայ . օրինակի համար հետագայ յատակագիծը 16 ոտնաչափ լայնք ու 30 ոտնաչափ երկայնք ունենալով, ու վեց կարգ բաժնուած, ամէն կարգը հինգ հինգ ոտնաչափ տախտրկով՝ երկերկու ոտնաչափ իրարմէ բարձր, կրնայ բաւել հարկը տրամ հունտի :

Իրեք կտոր բաժնուած է բոլոր աս շէնքը . երկու մեծ կողմերը չորս չորս պատուհանով (gggg) որ արեւելք ու արեւմուտք կը նային . պզտիկ կողմերն ալ երկերկուք : Ենթին պզտիկ բաժանմանը մէջ (a) առջի հունտերը կը դրուին , և ասիկայ կը տաքնայ ջերմանոցով մը (i) . երկրորդ սենեակը (b) աւելի անոր համար է որ մեծ սենեկին օդը անով դիւրաւ փոխուի ու բարեխառնուի : Եւ սենեկին մէջ երկու ջերմանոց կայ (i k), մէկ հատ մըն ալ վառարան (h) . աս ջերմանոցները լաւ է որ աղիւսէ ըլլան՝ քան թէ երկրթէ :

Երաժիշտական շէնքերու կերպը :

ԵՐԱՄԻ որդերուն ճերմակ ու թեթեւ հունտերը կամ հաւկիթները բանի չեն գար , հապա լաւերը սեւ ու ծանր պիտի ըլլան՝ մէջերնին հիւթով լեցուն : Եղունգով կոտրելու ատենդ թէ որ ձայն հանէ՝ ըսել է թէ լաւ տեսակ է . աղէկները գէշերէն զատելու համար կրնաս նաեւ հունտերը լաւ գինիի մէջ ձգել , որով աղէկները տակը կ'իջնան ու գէշերը երեսը կ'ելեն :

Թիթեռնիկներուն հունտը աղէկ ցորենի գոյն ու ծանրութիւն պիտի ունենայ . ուստի գնելու ատեն մեծ գլուխութիւն պէտք է ընել . վասն զի ծախողները շատ անգամ երկու տարուան գէշ հունտերու մէջ քիչ մը լաւ հունտ խառնելով կը ծախեն . և որպէս զի գարնան մէջ ու ամառ ատեն չճաննին՝ կ'առնեն ապակիէ շիշի մը մէջ կը դնեն ու բերանը ամուր մը գոցած՝ ջրհորի մէջ կը կախեն :

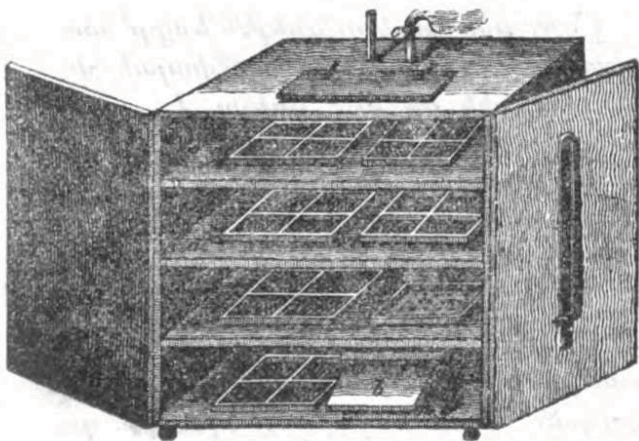
Եւ ունի մը հունտէն այնչափ շերամի որդեր պիտի ելլեն որ ճերմակ թիթեռնի վեց մեծ և կամ քսան երեսուն մանր ծառերու տերեւ կարենան ուտել . և որովհետեւ սեւ թիթեռնի տերեւները աւելի զօրաւոր ու սննդարար են , անոնցմէ մէկը ճերմակին իրեք տերեւին տեղը կը բռնէ :

Երամի որդերը գնելէն ետքը՝ առնելու նոր և հոտ չունեցող փայտէ շինած տուփի մը մէջ դնելու է , որուն բարձրութիւնը պիտի ըլլայ երկու իրեք բլթաչափ . ան տփին չորս բոլորը թղթով պատելէն ետքը՝ հունտերուն վրայ ալ ճերմակ թուղթ մը դնելու է տփին մեծութեանը չափ , ու թուղթը մաղի պէս ծակ ծակ ընելու է . ետքը տուփը կրակով կամ արեւու մէջ տաքցուցած՝ երկու բարձի մէջ պէտք է դրնել ու վրան գոցել , ատեն ատեն ալ չափաւոր տաքութեամբ տուփը նորէն տաքցընելու է : Կրնաս դարձեալ տուփէն չափաւորապէս հեռու տաքցուցած ջրի շիշ մը դնել . բայց անոր տաքու-

Թիւնը միակերպ պահելու համար պէտք է ատեն ատեն ջուրը փոխել :

Տուփը ինչուան իրեք օր ամենեւին պէտք չէ բանալ . երրորդ կամ չորրորդ օրը հունար կը սենայ ու որդը մէջէն ելլելու կը պատրաստուի . ան ատեն թէ որ առաջուց չես ըրած՝ պէտք է տփին լայնութեամբը ճերմակ թուղթ մը առնես , ու վրան հերիւնով կամ մկրատով ծակ ծակ ըրած՝ հունտին վրայ ծածկես . ետքն ալ վրան թուղթի լաւ չորցուցած թարմ տերեւներ պէտք է դնել , ու տուփը դարձեալ իր առջի տեղը զետեղել : Չորս ժամէն ետքը թէ որ տուփը բանաս , կը տեսնես որ որդերը կերակուր փնտռելու համար թղթին մէկալ կողմը անցեր են :

Ոմանք մարդկային մարմնոյ տաքութեամբ կը տաքցընեն աս հունտերը՝ ծոցերնին դնելով ցորեկն ու նաեւ գիշերը՝ կտակէ ծրարներու մէջ . աս սովորութիւնը Վարդայի մէջ շատ տեղ դադրած է , և անոր տեղը շերամնոցներու մէջ ջերմաստեւեակ կը շինեն՝ վերը յիշածներնուս պէս , և կամ Բիւարան ըստած դարանը կամ մատուկը կը գործածեն որ չորս կարգ բաժնուած է , ու մէջը գինիի ոգիք վառելու լապտեր մը ունի , անոր տաքութիւնն ալ չափաւորելու համար ջերմաչափ մը՝ ծայրը սրնուկէն դուրս . և սնտուկին ձեն աս է .

Որդերուն կերակուրը :

Որդերը կերակրելու համար մեծ զգուշութիւն պէտք է . նայելու է որ

կերակուրնին առատ ըլլայ : Նանեւ չեն ինչուան իրենց երկրորդ փոփոխութիւնը օրը երկու անգամ կերակուր տալու է . այսինքն մէյմը առաւօտուան վեցին , մէյմըն ալ իրիկուան վեցին ըստ Վարդայացոց (12 , 12) . երրորդ փոփոխութեան ինչուան վերջի փոփոխութիւնը իրեք անգամ , առաւօտուան վեցին (12) կէս օրուան երկուքին (8) ու իրիկուան տասնին (4) . իսկ վերջին փոփոխութեան ինչուան իրենց մահը օրը չորս , հինգ ու ինչուան վեց անգամ :

Թէ որ մէկը իր շերամի որդերուն սև թուղթի տերեւ կերցընել ստիպուի՝ պէտք է որ անոնց առջի փոփոխութեան ինչուան չորրորդ օրը երկու անգամ կերակուր տայ . իսկ չորրորդ փոփոխութեան ինչուան առջի հինգ օրերը իրեք անգամ , և թէ որ ակորժակնին բացուի՝ չորս անգամ տալու է :

Ստերս տեսակ մը ծառ գտնուած է , որուն տերեւները շերամի որդերուն կերակրոյ տեղ կը ծառայէ , և թթեւի տերեւներէն զերազանց է . աս ծառը ամէն կլիմայի տակ և ամէն հողի մէջ լաւ առաջ կուգայ , արմատն ալ կ'ուտուի ու շատ համով է կ'ըսեն :

Երաներուն հիւանդութիւնն ու փոխկերպութիւնը :

ՎԱՆԻ որ շերամները թրթուրի կերպարանք ունին՝ չորս անգամ իրենց մոր թը կը փոխեն ու թը օրը մէյմը , ու ամէն մէկ փոփոխութիւնը իրեք իրեք օր կը քչէ : Իրենց աս փոփոխութեան մէջ եղած ատենը ամենեւին բան չեն ուտեր , հիւանդացածի պէս կ'երթան մէյմէկ ծակ կը քաշուին ու իրենց կերակրոյ համար սրտած տերեւներուն տակը կը պահուրտին կը կենան ինչուան որ մորթերնին փոխեն :

Երբ որ շերամի որդերուն բերանը կը սկսի ճերմրկնալ , գլուխնին կ'ուռի ու սովորականէն աւելի հաստութիւն ու փայլունութիւն մը կ'առնուն , ըսել է թէ մորթերնին փոխելու ատենը եկեր է : Մորթերնին փոխելէն ետքը ճեր-

մակ գոյն մը կ'առնուն , վրայի կաշինին աւելի փափուկ կ'ըլլայ , իրենց առջի աշխուժութիւնը կը ստանան ու ախորժակին կը բացուի . վեց կամ ութը օր ասանկ միակերպ ուտելէն ետքը՝ նորէն մորթ փոխելու ատենը կուգայ : Այսպէս չորս անգամ մորթ փոխելէն ետքը կը սկսին գիրանալ ու մետաքս տալու կը պատրաստուին :

Արկորդ փոփոխութենէն ինչուան չորրորդը՝ ամէն իրեք օրը մէյմը իրենց տախտակը մաքրելու ու նոր խոտ դնելու է . երբոր չորրորդն ալ անցնի՝ ան ատեն աս գործողութիւնները որչափ որ կարելի է շուտ շուտ ու ետեւէ ետեւ ընելու է :

Քանի որ փոփոխութեան մէջ են՝ պէտք չէ ամենեւին անոնց դպչիլ . ելլենէն ետքն ալ նախ աւելի աշխոյժները զատելու ու մէկտեղ դնելու է , որպէս զի լաւ մետաքս տան ու աղէկ հունտ ձգեն . երկրորդ՝ առջի երկու փոփոխութենէն ետքը օրը երկու անգամ կերակուր տալու է , երրորդէն ետքը իրեք անգամ , ու չորրորդին՝ որդերուն ունեցած ախորժակին համեմատ :

Եւ բնական հիւանդութիւններէն զատ , թէ որ որդերուն կերակրոյ համար տրուած տերեւները գէշ ըլլան , օդերը աղէկ չերթան , վրանին պէտք եղած խնամքը՝ չըլլուի , տեղերնին անյարմար ու գարշահոտ ըլլայ , ուրիշ հիւանդութիւններ ալ կ'ունենան :

Սաստիկ տաքն ալ ցուրտին պէս որ եղանակի մէջ ըլլայ՝ որդերուն փնասակար է . ուստի իրենց համար որոշուած տեղւոյն պատուհանները ստէպ ստէպ բանալու է : Արեւմն որդերը իրենց կերակրոյ համար տրուած տերեւները չեն ուտեր . ան ատեն պէտք է փոխել ու նոր տերեւ դնել . ու երբոր ուտեն՝ շուտով տեղը ուրիշ տերեւ դնելու է :

Արբոր տեսնես որ որդերը ամենեւին չեն գիրանար , ու շատն ալ կը մեռնին , տակերնուն խոտը փոխելու է ու զօրաւոր անուշահոտ խոտեր ծխելու է . նաեւ հիւանդները զատելու և անոնց լաւ ու փափուկ տերեւներ տալու է՝ ի-

րենց հիւանդութեանը յարմար շատ կամ քիչ : Այնպիսիներուն վրայ առանձին փոյթ ունենալու է , ու կեցած տեղերնին խունկ , կնդրուկ , և կամանուշահոտ բոյսեր ծխել պէտք է : Տեղ տեղ այսպիսի անուշահոտ խոտերու տեղ ճարպ կը գործածեն , և կամ՝ որ աւելի դիւրին է , կրակի մէջ կղմնտը կամ երկրթէ թիակ մը կը ձգեն , կը կարմրցնեն , ու անոր վրայ քացախ կամ գինի սրսկելով օդը կը մաքրեն :

Երամի որդերը երբոր կը դեղնանան ու կը սկսին ուռիլ ու դեղին բծեր ունենալ՝ դալուկ հիւանդութեան նշան է . իսկ երբոր դեղին ջուր մը դուրս տալ սկսին , ու ոտքերնուն ծայրերը ուռի ու սենայ՝ առնելու հաւերուն տալու է : Արբոր ասանկ դեղնացաւ գայ վրանին , կրակարանին մէջ ծոթին խոտը ծխելու է . ամենեւին տերեւ պէտք չէ տալ , ու մէկ ժամէն հովին դէմ եղած պատուհանները բանալու է . ան ատեն որդերը կ'արթննան . քառորդ մը անցնելէն ետքը պատուհանները գոցելու , և իրենց սովորականէն քիչ պակաս՝ ուտելու համար տերեւ պէտք է տալ : Չորս հինգ ժամ անցնելէն ետքը կը տեսնես որ որդերը նորէն իրենց առջի գոյնն ու աշխուժութիւնը կ'առնուն :

Եւ որդերը որոնց մորթ փոխելու ատենը դեռ չէ հասած ու կը սկսին ծակերը քաշուիլ , ու իրենց երկրորդ ու երրորդ անգամուան մորթ փոխելու ատեննին կանաչ գոյն մը կ'ունենան , բանի չեն գար . ուստի հաւերուն տալու է . վասն զի այնպիսիները չորրորդ անգամուն չհասած կը ճաթին : Անդանեաց եղջիւրներու , ձիու մազին ու հին հողաթափներու ծուխը՝ որդերուն խիստ փնասակար ու մահաբեր է :

Քանի որ որդերը հիւանդ են՝ ամենեւին պէտք չէ անոնց աղտեղութիւնը մաքրել վերցնել . հապա թողլու է որ մնան , որպէս զի անով տեղերնին տաք մնայ , ու մաքրելու ատեն որդերը նեղութիւն չքաշեն :

Արբոր որդերը չորրորդ անգամ մորթ թերնին փոխելէն ետքը սկսին ճերմը-

կութիւննին կորսնցընել՝ ըսել է թէ պէտք եղածին չափ մեծցած են . ան ատեն գլուխնին կը բարակնայ , և պոչերնին կը լայննայ ու կը տափկի . վըզերնուն չորս կողմը տաքնալ կը սկսի , ու գլխնուն վրայ կարծես թէ քիթ մը ու աչքեր կը ձևանան . կնճիթնին աւելի կը սուրնայ , ու իրենց վրայի կը որ գծերը ոսկեգոյն դեղնութիւն մը կ'առնուն : Երկին անդին կը վազվըռտեն , ուտելու փոյթ չեն ունենար , թէպէտ և կնճիթնին կ'երկընցընեն , և անոր ծայրը շերամի թելեր կը սկսին երևնալ :

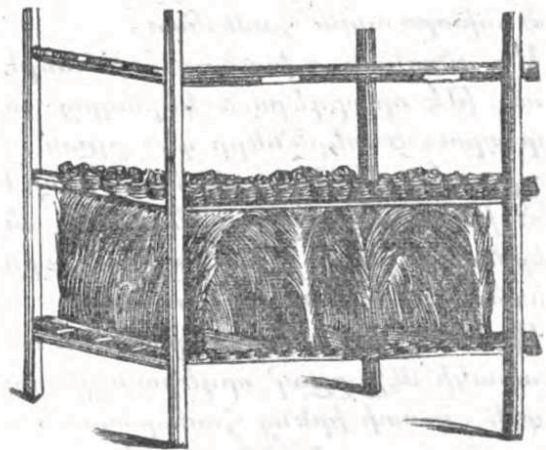
Երբոր շերամները խողակ կը կապեն՝ պէտք է զով ու մաքուր տեղ մը դնել զիրենք . ապա թէ ոչ տաքութենէն ու թացութենէ շատ կը փաստունին : Իրենց համար լաւ խոտ դնելու է , ու նայելու է որ կերակրոյ համար տրուած տերեւները ուժով ու առատ ըլլան , ու առաւօտունէ ինչուան գիշերուան եօթը և ութը (11, 12) կերակուրը ամենեւին պակաս պիտի չըլլայ . գիշերուան ալ առջի իրիկուրնէ դնելու է : Կերակրի կողմանէ ամենեւին ինայութիւն ընել պէտք չէ . վասն զի իրենց առողջութեամբն ու բնական տաքութեամբը կերածնին աղէկ կը մարսեն , ու իրենց տուած մետաքսն ալ անոր համեմատ կ'ըլլայ . իսկ թէ որ հիւանդ ըլլան , ան ատեն կերակուրը պակսեցընելու է :

Որդերուն երրորդ փոփոխութիւնը մետաքսը մաննելն ու խողակ շինելն է . վասն զի ան ատեն իրենց խողակը կը հիւսեն ու իրենք՝ մէջը գոցուած՝ նախ հարսնեակ ու ետքը թիթեռնիկ կը փոխունին : Են տեղը ուր կ'ուզես որ որդը իր շերամը հիւսէ՝ կը որ պիտի ըլլայ , այն չափ որ որդին պատեանը՝ որ հաւկըթի մը չափ կ'ըլլայ՝ կարենայ մէջը սղմիլ : Երբոր մէկը շատ շերամի որդ չունի , կրնայ կը որ կը որ թղթերու կամ տիւի մը մէջ ալ թողուլ որդերը որ մետաքս հիւսեն , բայց նայելու է որ հանգիստ ու հանգարտ ըլլան :

Շերամի որդերու համար շինուած տեղւոյն ամէն մէկ զստիկոնին մէջտե-

ղուանքը աւելուկ կամ տաճկերէն սիւփի-բէ օրն-ըսուած խոտով և կամ ծառերու ճիւղերով խղիկներ շինելու ու վրանին գոցելու է . բայց անանկ որ ինչուան վերի տախտակը հասնի ու վրան գմբէթաձև ըլլայ , որպէս զի որդը ամէն մէկ գմբէթի միջոցին և կամ անոնց տակը եղած պարապ տեղերուն մէջ կարենայ բնակիլ : Կառերու ճիւղերը մէկ կարգ մը շարեւէն ետքը՝ մէկ ու կէս ոտք բարձրութեամբ անկէ վեր ուրիշ կարգ մըն ալ դնելու է , ու ճիւղերը մէկմէկու բերելով գմբէթաձև ձևացընելու է , և ինչուան որ տախտակին ծայրը հասնի՝ շէնքը պէտք է շարունակել . ան տախտակէն մէկալ տախտակը անցնելու է , անկէ ալ մէկալը՝ ինչուան զործարանին ծայրը :

Եմէն մէկ խղիկին լայնութիւնը մէկ ու կէս ոտք պիտի ըլլայ , երկայնութիւնը իրեք ոտք . վասն զի անոնց ամէն մէկուն մէջ երկու ափսէ լեցուն որդ պիտի դրուի : Խղիկներուն ձևը ասանկ կրնայ ըլլալ :

Երկու տեսակ շերամի որդ կ'ըլլայ . ոմանք երկայն , ոմանք ալ կարճ են . երկայն տեսակները խղիկին վրայ կրնան ելլել , բայց մէկալնոնց ոտքը կարճ ըլլալով վար կ'իյնան . ասոնք պէտք է զատել ու թղթերու մէջ դնել որ աւելի հանգիստ աշխատին : Թղթուրին ձևը ան միջոցին ասանկ է .

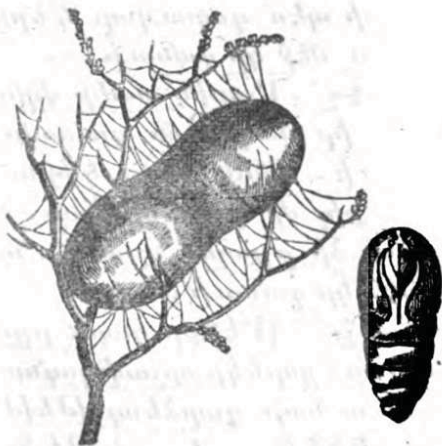
և կամ ասանկ .

Երամի որդերուն չորրորդ փոփոխութիւնը թիթեռնիկ դառնալն է : Բոժոժ շինելու որ կը սկսին , աս ձևը կ'ունենան .

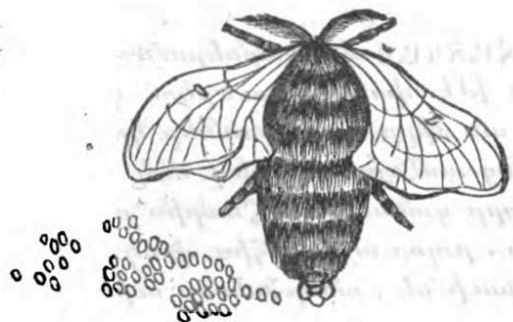
և մէջերէն առողջներն ու ուժոյնները իրեք չորս օրուան մէջ կը լմնցնեն բոժոժը՝ որ կ'ըլլայ աս ձևով .

տասներու թը կամ քսան օր ետքը՝ բոժոժը կը ծակեն ու դուրս կ'ելլեն նոյն ձևին մէջի երկրորդ կերպարանքովը՝ որ հարսնեակ կ'ըսուի :

Երբոր աս թիթեռնիկները ձևանան՝ առնելու ամէն արուն էգի մը հետ դնելու է , տակերնին ալ ընկուզենի տերև կամ հինգած շիտակ ու սև կերպասի կտորուանք , և կամ խսիր մը պէտք է փռել :

Երամի որդերը թէ որ հինգ վեց ժամ՝ անցնելէն ետքը իրարմէ չբաժնուին՝ բռնութեամբ պէտք է զատել , բայց զգուշութեամբ՝ որպէս զի հաւկիթները չփրձանան : Ետքը արուն ձգելու է , իսկ էգին համար սպասելու է որ հաւկիթները ածէ . ածելէն ետև անոնք մէկմէկէ զգուշութեամբ պէտք է զատել . աս բանիս համար ծայրը տափակ կտրոց մը կը գործածեն՝ որով կամացուկ մը առանց հաւկիթները կտրտելու իրարմէ կը զատեն , ու չորս կողմը լաթ մը դրած ըլլալով՝ բաժնուածները անոր մէջ կը ժողվեն : Թէ որ թիթեռնիկ մը ընկուզենի տերևի վրայ ածած ըլլայ իր հաւկիթները , հաւկիթը ձգելէն չորս ժամ ետքը տերևը ձեռքով շփելու է , որով առանց դժուարութեան մէկմէկէ կը բաժնուին . և կամ որ աւելի լաւն է՝ տերևները աղէկ մը չորցնելու է ինչուան որ փոշի դառնան , ան ատեն հաւկիթները զիւրաւ կ'առնուին :

Թիթեռնիկին ձգած հաւկիթները առջի բերան ճերմակ կամ դեղին կ'ըլլան , նոյն օրուան մէջ կը կանաչան , ետքը կարմիր , ու կամաց կամաց իրենց սովորական գոյնը կ'առնեն՝ որ գորշ կամ մոխրագոյն է : Եւ մէն թիթեռնիկ ընդհանրապէս իրեք հարիւրի չափ հաւկիթ կը ձգէ :

ՍԵՄԱՅԱ :

Ինքն փ մետաքսը, այսինքն առանց բը ժոժը եփելու ելածը, ամէն տեսակէն լաւ է. որ պէտք եղած աստիճանին հասածին պէս՝ որդը դուրս կը հանեն ու մետաքսը կը զատեն : Իս տեսակը խիստ մաքուր կ'ըլլայ . բայց բժոժին վրայի դրսի կողմէն եղած պատեանը շատ զգուշութեամբ պէտք է հանել, և անեփ մետաքսը եփած մետաքսի հետ ամենեւին խառնելու չէ : Եւ փած մետաքս ըստաժը ան է որ դիւրաւ մէկմէկէ բաժնելու համար կ'առնեն ջրի մէջ կ'եփեն :

Բժոժին կատարելալ հասուննալէն ութը տասը օր ետքը՝ բժոժները առնելու ու լաւերը գէշերէն ընտրելէն ետքը զատ զատ դնելու է . վասն զի գէշերէն ելած մետաքսը հաստ կ'ըլլայ :

ԱՐՈՒԵՍ ՊԱՅՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԳԼՈՒԽ Գ .

Ձերո՛ւ նշաններուն և բնութեանց վրայ փոխալի :

ՏԱՃԿԱՑ պայտարներուն համար կ'ըսեն թէ վաթսուներկու գեղեցկութեան ձիրք կամ նշաններ կը համբեն, որոնց ամէնքը մէկտեղ մէկ ձիու վրայ բոլորը գտնուիլ անհնարին բան է կ'ըսեն . բոլոր աշխարհիս վրայ մէկ հատ գտնուի նէ, անոր նմանը ուրիշ անկարելի է գտնուիլ . բայց ետքն ալ իննի կը վերածեն . իրեք ուղտէն, իրեք ջորիէն, իրեք ալ կովէն . ըզտու արտեալ նունք ունենայ, ըզտու վիզ, ըզտու ջիղ . ջորիի ականջ, ջորիի պոչ և ջորիի սրմբակ . կովու կող, կովու ուս և կովու ոտք :

Իսոնք ընդհանրապէս խօսելով, հոս չորս յօդուածի մէջ բովանդակենք աղէկ ու գէշ նշանները, ու քանի մը տեսակ ձիերու բնաւորութիւնները :

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա .

Ձերո՛ւ աղէկ նշանները :

Երկրորդը՝ 1 . Ինտիր կենդանիներու մէջ կը գտնուի կըրիկ աղուոր աչքերով . բազէի պէս նայուածք կ'ունենայ . խիստ՝ անգուժ բարք չունենար, անուշ կը վարուի մարդու հետ :

Գաւիզ 2 . Գանկը մեծ ու ճակատը աղուոր համեմատ մեծութիւն կ'ունենայ . ոսկորոտ կ'ըլլայ . վեհանձնական տեսքով կենդանի է . Վիւրտերու քով կը գտնուի :

Երկրորդ 3 . Ինտիր բարակ կ'ըլլայ . նժոյգ կամ չեօհէյան և Ռեբեֆի ձիերուն մէջ ալ կը գտնուի . յարգի ձի է :

Վարդանշան 4 . Նակտին մէջտեղը գունաւոր վարդաձև նշան մը կ'ըլլայ . ընտիր ու յարգի ձի է :

Սալը 5 . Ինտիր ձիուն մաշերը կակուղ կ'ըլլան . հաստ մազ ու նեցող ձին բանի չիգար :

Վահանալի 6 . Վզին տակէն ու ծնօտին կողմերէն գէպի՝ ականջները ելած ծալք ծալք երեցող գիծ մը կը ձգէ իր գունովը . նժոյգ ազնիւ ձիերու մէջ կը գտնուի ու յարգի է :

Նոփապարտ 7 . Վզակին տակէն մաշերը կ'առնէ, խռափողին վրայէն գիծ մը քաշածի պէս դարուվար կ'երթայ . նժոյգներու մէջ կը գտնուի :

Երկրորդ 8 . Ինտիր տակը վզին երկու կողմը իր մաշերուն գունովը գիծ մը կը ձգուի, մինչև ուսը կ'իջնայ, ու մանցն ալ քիչ մը կարճ կը մնայ . յարգի է, քալուկ ձի ըլլալու նշան է . նժոյգներու մէջ կը գտնուի :

Կարճաթիւ 9 . Ինտիր կարճ ըլլալուն թոյլ չըլլար . ցորեկը որչափ յոգնած ըլլայ նէ առաւօտը դարձեալ թեթևագի կ'ելլէ՝ ամենեւին աշխատութիւն չբա-

1 Եւս Կեղևի :

2 Գափաւ պէտի :

3 Գաւը Գաւալի :

4 Կիւ Կիւնի :

5 Թիւրի Եւսալ :

6 Գաւաւ պէտի :

7 Ձիւն ալիւն Կեղևի Կամ Եւսալ Երեւի :

8 Պոյն Կաւ Կեղևի :

9 Պիւ Գաւա :